

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ
RESEARCH INSTITUTE FOR TOURISM

**Γκετοποίηση Τμήματος του Ιστορικού
Κέντρου της Αθήνας
και οι Συνέπειες του Φαινομένου στην
Οικονομική Ζωή της Πόλης**

Κυριάκος Εμμ. Ρερρές

Αθήνα, 2010

ΣΥΝΟΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Μετά το 2006 στο Νότιο τμήμα του ιστορικού κέντρου της Αθήνας εμφανίζονται έντονα σημάδια υποβάθμισης. Η πορεία αναβάθμισης που είχε ξεκινήσει στη διάρκεια προετοιμασίας των Ολυμπιακών Αγώνων ανεκόπη. Τα μέτρα ασφαλείας και η αστυνομική εγρήγορση ατόνησαν και τα σημάδια παρακμής έκαναν ξανά την εμφάνισή τους.

Η έλευση ενός δεύτερου κύματος μεταναστών από χώρες της Ασίας και της Βορείου Αφρικής, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στις υποβαθμισμένες συνοικίες του κέντρου, δημιούργησαν προϋποθέσεις σχηματισμού ενός αστικού γκέτο στην καρδιά της Αθήνας.

Η πρώτη γενιά των μεταναστών δημιούργησε μεγάλη αναστάτωση στην ελληνική κοινωνία που δεν διέθετε προγενέστερη εμπειρία σε διαδικασίες ενσωμάτωσης οικονομικών μεταναστών. Όμως, το επόμενο κύμα λαθρομεταναστών διαφέρει φυλετικά και προήλθε κατά κύριο λόγο από εμπόλεμες ζώνες. Η απόλυτη ένδεια μέσα στην οποία ζουν, οι βασικές ελλείψεις σε κανόνες υγιεινής και η αύξηση της μικροεγκληματικότητας, επέφεραν ένα είδος ηθικού πανικού στους κατοίκους της Αθήνας.

Η καθημερινή συνάθροιση των λαθρομεταναστών στην περιοχή της Ομόνοιας και η προσπάθεια τους να επιβιώσουν, οδήγησαν στην άνθιση του παρεμπορίου. Η μαζική παρουσία τους στο κέντρο της πόλης προσέδωσε μια εικόνα που δε συνάδει με τα χαρακτηριστικά ευρωπαϊκής πρωτεύουσας. Η συμβίωση με τους υπόλοιπους κατοίκους και τους επιχειρηματίες της περιοχής κατέστη προβληματική. Καλλιεργήθηκε αίσθημα μειωμένης δημόσιας ασφάλειας το οποίο με τη σειρά του αποθάρρυνε τη νόμιμη οικονομική δραστηριότητα και προσέλκυσε περιθωριακά στοιχεία. Η λανθασμένη επιλογή για εγκατάσταση σταθμών του OKANA στην ευρύτερη περιοχή επέτεινε σημαντικά το πρόβλημα.

Από το 2008 η αστυνομία θεωρεί πως στην ευρύτερη περιοχή έχει σχηματιστεί γκέτο και έχει διασαλευθεί η δημόσια τάξη.

Τώρα το πρόβλημα έχει καταστεί περίπλοκο και η επίλυσή του δεν είναι καθόλου εύκολη υπόθεση. Πολλές παθογένειες που σχετίζονται με τη φυσιογνωμία της πόλης, τη νέα κοινωνική πραγματικότητα, τα μεταναστευτικά ρεύματα που αδυνατεί να διαχειριστεί το ελληνικό κράτος και την οικονομική συγκυρία, συντελούν στην

αναπαραγωγή παθογόνων καταστάσεων και οδηγούν σε συνεχή υποβάθμιση του ιστορικού κέντρου.

Η παρούσα μελέτη προσπαθεί να διερευνήσει όλες τις πτυχές του φαινομένου και να προτείνει μέτρα αντιμετώπισης για κάθε επιμέρους συστατικό του προβλήματος. Στα πλαίσια αυτά, αναλύεται το μεταναστευτικό ζήτημα. Περιγράφονται οι προσδιοριστικοί παράγοντες που καθιστούν την Ελλάδα ελκυστικό προορισμό μεταναστών. Επιπλέον, μελετώνται οι οικονομικές συνέπειες της παρουσίας νόμιμων και παράνομων μεταναστών. Καταγράφονται οι κοινωνικές συνέπειες και οι αντιδράσεις της ελληνικής κοινής γνώμης. Επίσης, διερευνάται η προσπάθεια νομοθετικής αντιμετώπισης του προβλήματος της λαθρομετανάστευσης, ο ρόλος του Frontex και οι πολιτικές ενσωμάτωσης που ανελήφθησαν κατά καιρούς από την ελληνική Πολιτεία. Εντοπίζονται οι αδυναμίες της ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης και προτείνονται λύσεις σε επιμέρους ζητήματα που μπορούν να περιορίσουν τις συνέπειες από την υπερβολική παρουσία μεταναστών στην πόλη .

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύεται διεξοδικά η διαδικασία εγκληματογένεσης στα αστικά γκέτο. Διερευνάται η συσχέτιση μεταξύ μετανάστευσης και αύξησης της εγκληματικότητας. Προτείνονται εναλλακτικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν διεθνώς για την καταστολή ανάλογων φαινομένων. Αναλύεται το επιτυχημένο υπόδειγμα της «μηδενικής ανοχής» που εφάρμοσε στη Νέα Υόρκη ο Δήμαρχος Juliani. Επίσης, προτείνονται μέτρα προάσπισης του δημόσιου χώρου από αντικοινωνικές και εγκληματικές συμπεριφορές.

Οι στατιστικές της εγκληματικότητας αποτελούν αδιάψευστο μάρτυρα της αύξησης στη συμμετοχή αλλοδαπών σε κάθε μορφή παράνομης δράσης στην Ελλάδα μετά το 1995. Το 1990 οι αλλοδαποί ευθύνονταν για το 1,1% των εγκληματικών ενεργειών που καταγράφηκαν στη χώρα μας. Πέντε χρόνια αργότερα, το ποσοστό συμμετοχής τους ανέβηκε στο 3,2%. Από κει και πέρα, κάθε πενταετία το ποσοστό διπλασιάζεται. Το 2000 ανήλθε σε 6,40%, το 2005 σε 12,84% και το **2009 ξεπερνά το 20%**. Υπάρχουν πλέον πολλές κατηγορίες εγκληματικών ενεργειών, όπου το ποσοστό συμμετοχής των αλλοδαπών φτάνει το 90%. Μόνο στα πολύ βαριά εγκλήματα και στις τροχαίες παραβάσεις, οι δράστες ελληνικής καταγωγής συμμετέχουν με μεγαλύτερα ποσοστά έναντι των αλλοδαπών στις σχετικές στατιστικές.

Στις περιπτώσεις περιοχών που αντιμετωπίζουν προβλήματα γκετοποίησης, η αστυνόμευση χωρίς τη χρήση κατασταλτικών μεθόδων δεν είναι πρακτικά εφικτή. Συχνά όμως οι δυναμικές παρεμβάσεις των αρχών ασφαλείας θεωρείται πως στρέφονται κατά

των «ευαίσθητων» κοινωνικών ομάδων στα πλαίσια ενός υφέρποντος κοινωνικού ή φυλετικού ρατσισμού. Αν επικρατήσουν απόψεις περί άκριτης προστασίας των δικαιωμάτων περιθωριακών ομάδων, ενδέχεται να θεωρηθεί ως έμμεση αναγνώριση πως στη χώρα μας επιτρέπεται να υπάρχουν θύλακες όπου χαίρουν κάποιας ιδιότυπης ασυλίας τα άτομα με παραβατικές συμπεριφορές.

Ακόμα πιο αρνητική εξέλιξη θα ήταν να αφηθεί να πλανάται η εντύπωση ότι οι αστυνομικές αρχές αδυνατούν να επιβάλλουν το νόμο. Η δυνατότητα άμεσης και αποτελεσματικής παρέμβασης της αστυνομίας αποτελεί ένα από τους ισχυρότερους παράγοντες αποτροπής του εγκλήματος.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται το φαινόμενο της παραοικονομίας και η έκτασή της στην Ελλάδα. Ο χώρος της παραοικονομίας προσφέρεται για απασχόληση παράνομων μεταναστών. Παράλληλα όμως δημιουργεί συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού για τις νόμιμα υφιστάμενες επιχειρήσεις που αγωνίζονται να επιβιώσουν σε μια διεθνοποιημένη οικονομία έχοντας απέναντί τους ένα κράτος που υπερφορολογεί τις νόμιμες δραστηριότητες. Σημαντικό τμήμα της παραοικονομίας αποτελούν και οι παράνομες δραστηριότητες που σχετίζονται άμεσα με το οργανωμένο έγκλημα και την εγκληματικότητα.

Η περιοχή της Ομόνοιας είναι η ορατή κορυφή ενός παγόβουνου. Έχει μετεξελιχθεί σε κέντρο παράνομων δραστηριοτήτων και αφανών συναλλαγών που ενισχύουν την παραοικονομία, τη φοροδιαφυγή και κατ' επέκταση τα δημόσια ελλείμματα. Ταυτόχρονα, η κρατική εξουσία αδυνατεί να επιβάλλει την τάξη, γεγονός που υποδηλώνει έλλειψη αποτελεσματικότητας ή εκτεταμένη διαφθορά. Στις κοινωνικές επιστήμες είναι γνωστό ότι όλα αυτά τα φαινόμενα συνδέονται μεταξύ τους.

Στην Ελλάδα το παρεμπόριο συνιστά την πιο εκτεταμένη δραστηριότητα στο χώρο της παραοικονομίας. Στο παρελθόν απασχολούσε μεγάλο αριθμό Ρομά. Στις αρχές της δεκαετίας του '90, πολλοί οικονομικοί μετανάστες από την Ανατολική Ευρώπη και αρκετοί ομογενείς μετέφεραν στην Ελλάδα νόμιμα και χωρίς την καταβολή δασμών την οικοσκευή τους. Για να καλύψουν τα έξοδα αρχικής εγκατάστασης και να επιβιώσουν μέχρι να βρουν κάποια απασχόληση, άρχισαν να πωλούν σε αυτοσχέδιες παραλαϊκές αγορές ορισμένα από τα υπάρχοντά τους. Οι αρχές επέδειξαν ανοχή θεωρώντας ότι είναι προτιμότερο να εξασφαλίσουν κάποιο εισόδημα μέσω της συγκεκριμένης οδού παρά να καταφύγουν σε εγκληματικές ενέργειες για να επιβιώσουν. Σύντομα όμως η συγκεκριμένη πρακτική εξελίχθηκε σε μια ιδιότυπη μορφή λαθρεμπορίου.

Σήμερα η πιο εμφανής δραστηριότητα του παρεμπορίου σχετίζεται με τη διακίνηση απομιμήσεων επώνυμων προϊόντων ένδυσης, αξεσουάρ, ηλεκτρονικών ειδών (gadget) και αντιγράφων ψηφιακών δισκων που το περιεχόμενό τους προστατεύεται από το νόμο περί πνευματικών δικαιωμάτων .

Σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, στην Ελλάδα δεσμεύτηκε το 2009 ο μεγαλύτερος αριθμός απομιμήσεων επώνυμων προϊόντων ανάμεσα στις χώρες – μέλη.

Τα φαινόμενα γκετοποίησης του ιστορικού κέντρου προξενούν εκτροπή εμπορίου. Δηλαδή, το καταναλωτικό κοινό μετατοπίζεται προς τις περιφερειακές αγορές. Πρόκειται για διαπίστωση που επιβεβαιώνεται και από έρευνα πεδίου που πραγματοποίησε η Κίνηση Πολιτών Κέντρου της Αθήνας (ΚΙ.ΠΟ.ΚΑ).

Από την ανάλυση των στοιχείων προκύπτει ότι ο τζίρος στα καταστήματα του κέντρου της Αθήνας κατά το πρώτο εξάμηνο του 2010 μειώθηκε κατά 25%. Στα ομοειδή καταστήματα του υπόλοιπου λεκανοπεδίου η μείωση περιορίζεται στο 11,1% και στις υπόλοιπες μεγάλες πόλεις στο 7,5%.

Πίνακας 1
Μεταβολές στα μεγέθη λιανικού εμπορίου σε Αθήνα και άλλες περιοχές.

	Μεταβολή τζίρου σε εκατ. ευρώ				Μεταβολή Επισκεψιμότητας			
	Α' Εξαμ. 2009	Α' Εξαμ. 2010	Δ 08/09	Δ 09/10	Α' Εξαμ. 2009	Α' Εξαμ. 2010	Δ 08/09	Δ 09/10
Κέντρο Αθήνας	209,5	156,1	-5,8%	-25,5%	2.558.000	2.077.600	-2,0%	-18,7%
Υπόλοιπο Λεκανοπέδιο	168,6	149,9	-1,2%	-11,1%	2.248.100	1.996.200	-1,8%	-10,5%
Άλλες Μεγάλες Πόλεις	105,5	97,6	8,2%	-7,5%	1.623.100	1.499.700	7,9%	-7,6%

Το πρώτο εξάμηνο του 2009 τα καταστήματα του κέντρου της Αθήνας είχαν εμφανίσει και πάλι μεγαλύτερη πτώση του τζίρου σε σχέση με τα υπόλοιπα καταστήματα της χώρας. Στο κέντρο η πτώση ανήλθε σε 5,8%, στο υπόλοιπο λεκανοπέδιο σε 1,2%, ενώ την ίδια περίοδο στις άλλες μεγάλες πόλεις της χώρας ο τζίρος είχε αυξηθεί κατά 8,2% (Πίνακας 1). Αντίστοιχη πορεία καταγράφεται και στην επισκεψιμότητα των καταστημάτων.

Σωρευτικά τα δυο τελευταία χρόνια τα καταστήματα του κέντρου απώλεσαν περίπου το 25% της πελατείας τους και ο τζίρος τους μειώθηκε κατά 31%. Μπορεί ένα τμήμα από την παρατηρούμενη συρρίκνωση της κατανάλωσης στα καταστήματα του κέντρου να οφείλεται στη γενικότερη ύφεση της οικονομίας και ένα άλλο να μεταφέρθηκε στις περιφερειακές αγορές, **αλλά είναι βέβαιο ότι οι θέσεις απασχόλησης που χάθηκαν από τις επιχειρήσεις του κέντρου, δεν μεταφέρθηκαν αλλού. Επομένως, η πορεία**

απαξίωσης του κέντρου βλάπτει συνολικά την απασχόληση και κατ' επέκταση την εθνική οικονομία.

Με βάση το ύψος του ΑΕΠ της χώρας και τις διεθνείς εκτιμήσεις για το μέγεθος των παράνομα διακινούμενων προϊόντων απομίμησης, ο τζίρος του παρεμπορίου θα πρέπει να ανέρχεται στη χώρα μας στο ένα δισεκατομμύριο ευρώ περίπου. Συνολικά, σε παράνομες δραστηριότητες, θα πρέπει να πραγματοποιείται ένας ετήσιος τζίρος της τάξης των 2,5 δισεκατομμυρίων ευρώ. Από αυτά, το 1 δισεκατομμύριο πραγματοποιείται στο χώρο του ιστορικού κέντρου της Αθήνας, γεγονός που μεταφράζεται σε ετήσιες απώλειες εσόδων της τάξης των 450 εκατομμυρίων ευρώ για το δημόσιο (φόροι, δασμοί και ασφαλιστικές εισφορές).

Στο πέμπτο κεφάλαιο μελετώνται οι οικονομικές συνέπειες της διαφθοράς και ο τρόπος που επηρεάζει τα υπόλοιπα φαινόμενα. Αποδεικνύεται ότι το κοινωνικό σύνολο επιβαρύνεται δυσανάλογα από την παρουσία μεγάλου αριθμού μεταναστών λόγω, της δομής της ελληνικής οικονομίας, των μεγάλων δημοσιονομικών ανισορροπιών και της εκτεταμένης διαφθοράς στη Δημόσια Διοίκηση.

Στο έκτο κεφάλαιο αναλύονται οι επιπτώσεις της γκετοποίησης του ιστορικού κέντρου στην τουριστική βιομηχανία της πόλης. Δυστυχώς στην ευρύτερη περιοχή είχε εγκατασταθεί τις προηγούμενες δεκαετίες μεγάλος αριθμός ξενοδοχειακών μονάδων. Από τις 490 μονάδες που υπάρχουν στην Αττική, πάνω από τις 110 βρίσκονται εγκατεστημένες στα όρια της περιοχής που βίωσε το φαινόμενο γκετοποίησης.

Η Αθήνα ως πόλη διαθέτει μια σειρά φυσικών πλεονεκτημάτων, τα περισσότερα από τα οποία πηγάζουν από τη θέση της στην ευρωπαϊκή ζώνη του ήλιου και από τη μακραίωνη ιστορία της. Συνυπάρχουν όμως και πολλά μειονεκτήματα που υπονομεύουν την ανταγωνιστικότητα της πόλης στη διεθνή τουριστική αγορά.

Η περιοχή της Ομόνοιας με βάση τη διεθνή εμπειρία βρίσκεται σε μια ζώνη που την καθιστά ιδανικό σημείο εγκληματικής χωρικής αλληλεπίδρασης. Νότια και νοτιοδυτικά της περιοχής υπάρχουν γειτονιές που προσφέρονται κατοικίες χαμηλής ποιότητας με εξίσου φθηνά ενοίκια. Στην περιοχή καταλήγουν οι πιο εμπορικοί δρόμοι της πόλης: Ερμού – Σταδίου – Πανεπιστημίου – Πατησίων. Αποτελεί κομβικό σημείο στον άξονα Βορρά – Νότου που συνδέει τον Πειραιά με το κέντρο της πόλης και τα ακριβά Βόρεια Προάστια. Επιπλέον, σε κοντινή απόσταση βρίσκονται οι σημαντικότεροι αρχαιολογικοί χώροι της χώρας. Επομένως, από την περιοχή διέρχεται μεγάλος αριθμός τουριστών που δε γνωρίζει πώς να προφυλαχθεί, σε περίπτωση που γίνει στόχος εγκληματικών ενεργειών. Επίσης, τα μορφολογικά στοιχεία του δομημένου περιβάλλοντος με τους

στενούς δαιδαλώδεις δρόμους και τα πολλά εγκατελημένα κτίρια, εμποδίζουν την εύκολη αστυνόμευση της περιοχής. Οι παραβάτες μπορούν να χαθούν εύκολα στα στενά της περιοχής ή να κρυφτούν στα εγκαταλελειμμένα σπίτια που συνήθως τελούν υπό κατάληψη. Η απουσία μόνιμων κατοίκων επιδεινώνει το πρόβλημα. Οι μετανάστες που συγκεντρώνονται καθημερινά στη συγκεκριμένη περιοχή έχουν αποκτήσει τη δέουσα οικειότητα με το χώρο. Όσο η αστυνόμευση αποδεικνύεται ανεπαρκής και αναποτελεσματική, καλλιεργείται η αίσθηση της ατιμωρησίας, η οποία με τη σειρά της επιτείνει την παραβατική συμπεριφορά των δραστών.

Το Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΙΤΕΠ) σε συνεργασία με την Ένωση Ξενοδόχων Αττικής (ΕΞΑ) πραγματοποίησε σε δύο διαδοχικές φάσεις έρευνα πεδίου ανάμεσα στα ξενοδοχεία της Αττικής. Στόχος ήταν να διαπιστωθούν τυχόν διαφοροποιήσεις στις επιδόσεις των ξενοδοχείων που βρίσκονται εγκατεστημένα στο υποβαθμισμένο τμήμα του ιστορικού κέντρου, σε σχέση με τα υπόλοιπα ξενοδοχεία της πόλης.

Το 2008 ήταν μια ικανοποιητική χρονιά για τον τουρισμό της Αθήνας. Η πληρότητα των ξενοδοχείων το Μάιο ανήλθε κατά μέσο όρο σε 74,8%. Τα ξενοδοχεία της επίμαχης περιοχής γύρω από την Ομόνοια πέτυχαν το 2008 υψηλότερες πληρότητες (79,2%) σε σχέση με τα ξενοδοχεία της υπόλοιπης Αττικής (72,4%) (Πίνακας 2).

Τάξη	Μάιος 2008			Μάιος 2009			Μάιος 2010		
	ΠΕΡΙΟΧΗ ΓΚΕΤΟ	ΕΚΤΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	Δ%	ΠΕΡΙΟΧΗ ΓΚΕΤΟ	ΕΚΤΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	Δ%	ΠΕΡΙΟΧΗ ΓΚΕΤΟ	ΕΚΤΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	Δ%
1*	45,5%	59,6%	-31,0%	58,8%	74,0%	-25,9%	41,9%	45,6%	-8,8%
2*	78,8%	57,3%	27,3%	77,0%	68,5%	11,0%	52,9%	55,0%	-4,0%
3*	82,0%	79,0%	3,7%	71,2%	74,8%	-5,1%	58,7%	66,5%	-13,3%
4*	81,8%	80,7%	1,3%	69,8%	73,6%	-5,4%	59,2%	73,3%	-23,8%
5*	μ.δ.	74,7%	-	80,0%	62,2%	22,3%	81,0%	62,4%	23,0%
ΣΥΝΟΛΟ	79,2%	72,4%	8,6%	72,2%	69,3%	4,0%	59,0%	64,7%	-9,7%

Πηγή : Έρευνα πεδίου ΙΤΕΠ.

Αντίθετα, ο Μάιος του 2010 ήταν καταστροφικός για τα ξενοδοχεία της Αττικής. Συνεχείς πορείες κατά των μέτρων λιτότητας και εκτεταμένα επεισόδια με τρεις νεκρούς, αμαύρωσαν την τουριστική εικόνα της πόλης. Το γεγονός αυτό είχε σημαντική επίδραση στις αφίξεις τουριστών. Οι πληρότητες στα ξενοδοχεία της περιοχή γύρω από την Ομόνοια μειώθηκαν κατά 20 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του Μαΐου 2008. Το 2010 για πρώτη φορά οι πληρότητες των περιφερειακών ξενοδοχείων είναι μεγαλύτερες από

αυτές των ξενοδοχείων της πόλης. Στην επίμαχη περιοχή, η μέση πληρότητα των μονάδων διαμορφώνεται στο 59%, ενώ στα υπόλοιπα ξενοδοχεία της Αττικής φτάνει το 64,7%.

Σε όλη την περίοδο που εξετάζεται, οι τιμές των ξενοδοχείων στην περιοχή της Ομόνοιας είναι χαμηλότερες από τα ξενοδοχεία της υπόλοιπης Αθήνας και της Αττικής. Το Μάιο του 2008, η μέση σταθμισμένη τιμή των ξενοδοχείων της γκετοποιημένης περιοχής ήταν 82,8 ευρώ. Την ίδια περίοδο τα ξενοδοχεία των υπόλοιπων περιοχών της Αττικής πουλούσαν κατά 31,4% ακριβότερα τα δωμάτια, πετυχαίνοντας μέση τιμή 108,8 ευρώ.

Πίνακας 3
Διαχρονική εξέλιξη μέσης τιμής δωματίου των ξενοδοχείων της Αττικής

Τάξη	Μάιος 2008			Μάιος 2009			Μάιος 2010		
	ΠΕΡΙΟΧΗ ΓΚΕΤΟ	ΕΚΤΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	Δ%	ΠΕΡΙΟΧΗ ΓΚΕΤΟ	ΕΚΤΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	Δ%	ΠΕΡΙΟΧΗ ΓΚΕΤΟ	ΕΚΤΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	Δ%
1-20	35,2	63,4	-80,1%	μ.δ.	61,4	-	μ.δ.	55,6	-
21-50	71,1	80,3	-12,9%	61,9	85,3	-37,8%	47,2	79,7	-68,9%
51-100	72,3	94,2	-30,3%	70,2	95,4	-35,9%	64,7	89,2	-37,9%
>101	92,8	168,5	-81,6%	67,5	126,9	-88,0%	60,9	120,7	-98,2%
ΣΥΝΟΛΟ	82,8	108,8	-31,4%	67,5	106,9	-58,4%	60,2	100,5	-66,9%

Πηγή : Έρευνα πεδίου ΙΤΕΠ.

Τον ίδιο μήνα του 2009, η διαφορά διευρύνθηκε στο 58,4% και το 2010 στο 66,9%. **Καθίσταται προφανές πως διαχρονικά επιδεινώνεται το πρόβλημα ασφάλειας στο κέντρο της πόλης, υποβαθμίζεται η τουριστική εικόνα της περιοχής και τα ξενοδοχεία που λειτουργούν εντός της επίμαχης ζώνης, αναγκάζονται να υπερθεματίζουν σε μειώσεις τιμών, προκειμένου να προσελκύσουν πελάτες.**

Το μεγαλύτερο πρόβλημα διαπιστώνεται στα ξενοδοχεία των υψηλών κατηγοριών. Οι μεγάλες και πολυτελείς μονάδες που βρίσκονται στην περιοχή της Ομόνοιας, αναγκάζονται να διαθέτουν το προϊόν τους από 52 έως 62% χαμηλότερα από τα ξενοδοχεία της ίδιας κατηγορίας που λειτουργούν στις υπόλοιπες περιοχές της Αττικής.

Στο έβδομο κεφάλαιο σκιαγραφείται ο ρόλος των πόλεων στη μεταβιομηχανική κοινωνία και τα μέτρα που λαμβάνουν οι τοπικοί παράγοντες, προκειμένου να καταστήσουν τις πόλεις τους διεθνώς ανταγωνιστικές. Περιγράφεται η διεθνής εμπειρία σε θέματα πολεοδομικών αναπλάσεων και αναγέννησης του αστικού χώρου. Ο ρόλος των πόλεων στη μεταβιομηχανική κοινωνία έχει διαφοροποιηθεί σε βαθμό ανάλογο με τις αλλαγές που έχουν επέλθει στο χώρο της παραγωγής και της οργάνωσης των οικονομικών οντοτήτων. Στη νέα εποχή, όλα φαίνεται να αλλάζουν γρήγορα. Η πόλη δεν

είναι πια ένα παραγωγικό και εμπορευματικό κέντρο τοπικής σημασίας. Για να εξακολουθεί να προσελκύει πλούτο, πρέπει να λειτουργεί ως κόμβος στο διεθνές οικονομικό σύστημα. Πρέπει να παρέχει σύγχρονους γραφειακούς χώρους και ελκυστικές φυσικές αγορές με τη μορφή εμπορικών κέντρων ή εμπορικών δρόμων.

Για να σωθεί, ένα υποβαθμισμένο τμήμα της πόλης, θα πρέπει πρώτα να έχει κερδίσει το στοίχημα της νέας οικονομίας η ίδια η πόλη ως σύνολο. Τα προγράμματα αναμόρφωσης ευρύτερων περιοχών ενός πολεοδομικού συγκροτήματος κοστίζουν πολύ ακριβά για να υλοποιούνται αν δεν υπάρχει προοπτική απόσβεσης μέσω της δημιουργίας νέου πλούτου.

Επίσης, διερευνάται η διαδικασία εξευγενισμού και ανάκτησης των ιστορικών κέντρων διαφόρων πόλεων. Η διεθνής εμπειρία αποπνέει αισιοδοξία, δεδομένου ότι οι οργανωμένες παρεμβάσεις κυβερνήσεων και τοπικών αρχών έλυσαν σχεδόν παντού τα προβλήματα που προκάλεσε η γκετοποίηση σε αστικά κέντρα μητροπολιτικών πόλεων.

Στο περιβάλλον του έντονου ανταγωνισμού οι αρχές της πόλης θα πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη έμφαση στα ζητήματα της εικόνας, του συμβολισμού και της αισθητικής. Το μέγεθος της επιτυχίας αυτής της προσπάθειας θα προσδιορίσει τη θέση που θα καταλάβει η Αθήνα στον παγκόσμιο καταμερισμό πλούτου. Για το λόγο αυτό επανέρχονται στο προσκήνιο τα ζητήματα της ιστορικής συνέχειας, της πολιτιστικής ιδιαιτερότητας, της παράδοσης και γενικά της αναζήτησης μιας διακριτής ταυτότητας.

Τέλος, συνοψίζονται όλα τα προτεινόμενα μέτρα ανά θεματική ενότητα.

- Προστασία και ανάδειξη της ιστορικής φυσιογνωμίας του κέντρου της Αθήνας. Τα ιστορικά κέντρα παρέχουν την αναγκαία πολυλειτουργικότητα που ενισχύει την κοινωνικοποίηση, τη φαντασία και τη δημιουργικότητα των κατοίκων.
- Ισόρροπη κατανομή των κεντρικών λειτουργιών με έλεγχο στις χρήσεις γης.
- Περιορισμός των οχλουσών δραστηριοτήτων με απομάκρυνση των βιοτεχνιών του χονδρικού εμπορίου και κινητροδότηση για την επαναφορά της κατοικίας.
- Διαμόρφωση του οδικού δικτύου κατά τρόπο που να αποφεύγεται η διαμπερής διέλευση οχημάτων.
- Δημιουργία ενιαίου δικτύου πεζοδρόμων που εξασφαλίζει την ενοποίηση των σημαντικότερων αρχαιολογικών χώρων, των βυζαντινών μνημείων και των υπολοίπων σημείων μνημειακού χαρακτήρα.

- Εμπορική εκμετάλλευση τμήματος του δημόσιου χώρου με τοποθέτηση περιπτέρων και αναψυκτηρίων αυξάνει τον αριθμό των επιθυμητών χρηστών και κατά συνέπεια βελτιώνει τις συνθήκες ασφαλείας.
- Οι τοπικές κοινωνίες και οι δημοτικές αρχές πρέπει να προγραμματίζουν συχνά ποικίλες εκδηλώσεις στους κοινόχρηστους χώρους. Με αυτό τον τρόπο, αυξάνουν την ελκυστικότητά τους και ενισχύουν την αντίληψη ότι πρόκειται για ελεγχόμενες περιοχές.
- Θα πρέπει να υπάρξει νέο θεσμικό πλαίσιο που να προβλέπει ότι σε περιοχές που χαρακτηρίζονται από τα αρμόδια όργανα τοπικής αυτοδιοίκησης ως επικίνδυνα γκέτο, αναλαμβάνει η ΕΛ.ΑΣ το σύνολο των ελέγχων
- Να υιοθετηθεί η πολιτική της μηδενικής ανοχής από τις αστυνομικές αρχές στο ιστορικό κέντρο.
- Να διπλασιαστεί η συχνότητα αποκομιδής των κάδων απορριμμάτων στα επίμαχα σημεία της Αθήνας.
- Να παταχθεί το παρεμπόριο.
- Να απομακρυνθούν από το κέντρο όλες οι υπηρεσίες του ΟΚΑΝΑ.
- Να απομακρυνθούν όλοι οι άστεγοι από τις κεντρικές λεωφόρους και την υποβαθμισμένη περιοχή του κέντρου.
- Δεν μπορεί να εφαρμοστεί κανένας μεταναστευτικός νόμος αν δεν υπάρξει επαρκής στελέχωση των αρμόδιων κρατικών αρχών.
- Δημιουργία ξενώνων μακριά από το κέντρο στους οποίους θα φιλοξενούνται ευάλωτες ομάδες μεταναστών, όπως ασυνόδευτοι ανήλικοι και θύματα εμπορίας ανθρώπων.
- Τα θέματα της διαμονής πρέπει να αντιμετωπιστούν με γνώμονα τη δημόσια τάξη. Η αγορά εργασίας υπόκειται σε δικούς της κανόνες που επηρεάζονται από το θεσμικό πλαίσιο που ρυθμίζει τις εργασιακές σχέσεις και την οικονομική συγκυρία.
- Πρέπει να υπάρξουν κέντρα φιλοξενίας μεταναστών στην Αττική, έξω από το Δήμο της Αθήνας.
- Πρέπει να μεταφερθούν όλες οι υπηρεσίες αρωγής των μεταναστών εκτός της επίμαχης ζώνης, ώστε να περιοριστούν οι αφορμές για συγκέντρωση αλλοδαπών στο κέντρο.

- Συνεργασία με FRONTEX για να περιοριστεί ο αριθμός των λαθρομεταναστών που περνούν τα σύνορα και χρηματοδότηση κοινών επιχειρήσεων απέλασης και επαναπατρισμού σε μακρινές χώρες.
- Να κινητροδοτηθεί η παραμονή των παιδιών των οικονομικών μεταναστών στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα.
- Χώρος για συναυλίες μαθητικών συγκροτημάτων
- Εκθεσιακοί χώροι σε ακίνητα γύρω από τη Ρωμαϊκή Αγορά
- Κέντρα Πληροφόρησης Επισκεπτών στις εισόδους τον Μεγάλου Αρχαιολογικού Περιπάτου (από Ολυμπείο έως Κεραμεικό).
- Μουσείο Ιστορίας Κοσμήματος